

SELÇUK MÜLAYİM İLE BİR SÖYLEŞİ (KASIM 2013)

Seyfi BAŞKAN

- Değerli hocam hatırlamak ve hatırlanmak insani bir olgu, ancak şekli, yeri, nedeni ve ölçüsünün bir hali yok. Bu öyle bir duygu ki, bazen acıtabilen, yürek burkan, bazen de insanı gönendiren, yüreğini kabartan, bin bir çeşit bir insanlık hali. Ben geriye dönüp baktığımda öyle sayıları çok olmasa da yaşamımda, kariyerimde anlık nezaketin ötesinde, iz bırakmış, bana uzatılmış eller, gülümseyen yüzler görürüm. Zihnimdeki hatır merasimlerinde, müteşekkir olduğum bu simaların önünde saygıyla eğilirim. Sizin yaşamınızda bu anlamların yeri ne?

- *Arada bir hatırlanmak şöyle dursun, unutulmadığınızı hissetmek bile çağımızın lüksleri arasında. İçinde bulunduğumuz kekremsi ilişkileri, önemli ölçüde büyük kentte yaşıyor olmanın bir bedeli olarak düşünüyorum ve insanlara kırgınlık göstermemeye çalışıyorum. Ben de karşılık veriyorum, öyle ki son arayan hep ben olmak istiyorum.*

- Mesleki formasyonunuz, Türk bilim ve düşünce dünyasına katkılarınız olan eserleriniz ve farklı disiplinlerden çok sayıdaki öğrencileriniz göz önüne alındığında tüm kariyeriniz boyunca çok disiplinli bir fikir hayatınız olduğu görülüyor, bunu neye bağlıyorsunuz, sizce bugünün sosyal bilimlerinin, tek üniteli yapısı tartışılmalı mı ve bunun sonucu ne olur? Eski ile bugün arasındaki benzerlikler nelerdir?

- *Çok-disiplinli olarak da yorumladığınız düşünce çerçevem, bir dereceye kadar lisans eğitimimin klasik arkeolojiye dayanmasıyla ilgili olabilir. Bu eğitimde, malzemenin ele alınışı, öteden beri tipoloji ve üslup karşılaştırmaları gibi esnek yaklaşımlara göre temellendirilir. Ancak, daha da önemli olarak, ne sanat tarihi ne de arkeoloji taş-toprak bilimi değildir diye düşünürüm. Tam da bu noktada mesleğimizin kültürel / hümaniter boyutu da devreye girer. Ortaçağ Türk sanatının anlam boyutlarını, “Köprülü kavrayışı” veya “Tanpınar duyarlılığı” ile de birleştirmek isterim. Bunu başarabilirsek, malzemenin gerisindeki insanı kavrayarak, asıl aradığımızın resmini çizebiliriz. Kısacası, Sanat Tarihi yazarlığını, başlı başına bir edebi türün paydası olarak görürken, tek boyutlu düşüncenin bizi taştırdığına inanırım. Sanat olgusuna ve üsluplarına, durağan ve donuk bir formatta bakarsanız bu bir uzman bakışı olur. Sonunda, az şey hakkında çok şey bilen bir uzman olarak yaşamaya devam edersiniz. Oysa, alanımızdaki hümaniter çeşitlilik, deyim, terim ve kavramlarla örülü olarak historiografik öykünüzde zengin ve dolu bir söyleme ulaşmalıdır. Hepimizin ulaşmak istediği de zaten bu değil mi?*

- Günümüzün siyasal ve sosyal şartları, yaklaşık bir asırlık ulus devlet nizamı duygu ve heyecanlarıyla şekillenmiş akademik ve bilimsel kur tanımlarını, müfredatları etkileyebilir mi? Bilim ve siyaset ilişkisini

değerlendirmek sadece siyaset bilimcilerin işi midir? İlk modern eğitim kurumlarında ‘ulema’nın ‘gidişat’a bakışı nasıldı, bugünler için ne diyebilirsiniz?

- *Sanatın tarihi, bir boyutuyla duygu ve düşüncelerin tarihine dayanıyorsa, bu tarih, toplumsal idealleri ve politik bir eksen de doğal olarak yansıtacaktır. Bir natürmort karşısında bile, insani özü ve toplumsal idealin siyasal göstergelerini yakalayabilirsiniz. İnaniyorum ki, her şekil bir ruhsal model ya da bir inanç sisteminin göstergesidir. Doğu’da veya Batı’da, bu denklemin dışında oluşmuş göstergeye rastlamadım.*

- Sanat tarihi biliminin gelecekteki konuları değişecek midir? Sizce hocanız Prof. Dr. Oktay Aslanapa’nın meslekteki ilk yılları ile 2000’li yılların Türkiye’sinin sanat tarihi, sanat tarihçiliği aynı mıdır? Sizce geleceğin Türkiye’sinin sanat tarihi bölümlerinin, öğretim üyelerinin, öğrencilerinin ve bilimdalının, kendisinin ve tabii yapılacak yayınlarının hali nasıl olacak?

- *Sanat Tarihi bilimi, Türkiye’deki kuruluşuyla, daha çok tarihçi kökenli bir kadro tarafından temellendirildi. Eğer diletant burjuva yahut ilahiyatçılar bu kuruluşa önderlik etmiş olsalardı, bugünkü tablo daha farklı olurdu. Öyle gözüküyor ki; kuruluş ve başlangıç motivasyonu ne olursa olsun, sanat tarihi ve arkeoloji, giderek maddi kültür tarihine müzik ve edebiyatın da katıldığı daha bütüncül bir insanlık öyküsüne dönüşecek. Çağlara ve malzeme gruplarına göre yapılmış ayırımların, insane gerçeğini anlatmaya yetmediği anlaşılacak.*

- 1943 yılında Prof. E. Diez’in attığı temelden başlayarak yerli ve yabancı sanat tarihçilerinin kaleme aldığı Türk Sanatı ilgili yayınlardan sonra gelen yetmiş yıldaki serüven veya dün-bugün hakkında neler söyleyebilirsiniz.

- *Diez, Erdmann ya da Otto-Dorn, sonuç olarak Viyana-Berlin ekseninde oluşmuş, oldukça iyi tanımlanmış bir yöntemin temsilcileriydi. Rastlantılarla da olsa, bu bilim insanlarının İstanbul’da ve Ankara’daki akademik başlangıçları ateşlemeleri olumlu ürünler vermiştir. 1940’lı yıllarda, eğer Rus veya Anglo-Sakson okullarının temsilcileriyle yola çıkılsaydı, belki sonuçlar bugünkü kadar tutarlı olmayacak, ikinci kuşak bilim insanları en azından yöntem konusunda kendilerini böylesine güçlü temellendiremeyeceklerdi. Bu nedenle, katalogçuluk ithamını üstlenmekte acele etmeyelim. Doğru bir başlangıç kadar, doğru sonuçlar, peşin yargı ya da kanaatlere göre değil; malzemenin kendisinden yola çıktığımızda gerçekleşebiliyor.*

- Değerli hocam, hayatlarımıza yaptığımız unutulmaz katkılar için tüm öğrencileriniz size müteşekkîr. Hayatınızın bundan sonrası için de sağlıklı, huzurlu uzun bir ömür diliyoruz.